

Månedsoversigt over plantesygdomme

341. — August 1954.

Der blev for august måned modtaget beretninger fra 96 medarbejdere; endvidere blev der i månedens løb besvaret 422 forespørgsler.

Lufttemperaturen lå som middeltemperatur i tiden 1.—21. august ca. 1°C under normalen, der varierer fra $15,4^{\circ}$ — $16,1^{\circ}\text{C}$. I ugen 22.—28. august lå den omtrent på normalen, der er $14,8^{\circ}\text{C}$.

Nedbøren blev for tiden 1.—28. august 99,4 mm mod normalen for hele august på 82,7 mm. De største nedbørmængder faldt for Jyllands vedkommende i ugen 8.—14. august og for Sjællands og Lolland-Falsters vedkommende i ugen 15.—21. august. For landsdelene målt i det angivne tidsrum følgende mængder i mm med månedens normal i (): Nordjylland 83 (84), Østjylland 79 (84), Vestjylland 112 (92), Sønderjylland 140 (92) og for hele Jylland 97,4 (86,9); Fyn 106 (76), Sjælland 104 (73), Lolland og Falster 100 (69) og for Øerne i alt 104,1 (73,0); Bornholm 33 (67).

Sygdomme på landbrugsplanter.

Korn og græsser.

Gulspidsyge (kobbermangel). Mangelfuld kærnesætning i byg og havre som følge af kobbermangel omtales fra flere egne af Jylland (A. Toft Andersen, Holstebroegnen; P. Pedersen, Hadsundegnen), og det er et spørgsmål, om dette ikke er almindeligere, end der regnes med på mange af de jyske jorder. Sidstnævnte indberetter omtaler et eksempel på, hvorledes der tegnede sig tydelige striber i en bygmark efter partiel sprøjtning med blåsten på et areal, som han anså for tvivlsomt med hensyn til kobbermangel.

Aksfusariose (*Fusarium* sp.). I det vedholdende fugtige vejr er svampenes rødlige belægninger konstateret i mange egne af landet især i rugaksene. Fra Hjørring skrives, at der i hvedesortsforsøg er iagttaget en

sortsforskel i modtageligheden, idet Nord Desprez blev tydeligt stærkere angrebet end Eroica, Skandia III B og Banco (H. Baltzer Nielsen).

Stinkbrand (*Tilletia caries*). Et enkelt stærkt angreb i hvede er indberettet fra Nordøstfyn (H. Rasmussen).

Sortrust (*Puccina graminis*). Angreb er ikke iagttaget.

Bælgplanter.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) på lucerne omtales med stærke angreb i ældre marker fra Nordøstfyn (H. Rasmussen) og Stevns (Aage Madsen).

Kløverens skorpesvamp (*Dothidella trifolii*). I kraftige udlægsmarker af rødkløver forekom stærke angreb af denne bladpletsvamp på Hjørringegnen (H. Baltzer Nielsen).

Fodsyge (*Fusarium sp.*) og ærtesyge (*Ascochyta pisi*) i ærter har i et par tilfælde på Roskildeegnen forårsaget meget store tab (M. Greve).

Bederoer.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) har i intet tilfælde gjort sig særligt bemærket. Forklaringen herpå må rimeligvis søges dels i den fugtige højsommer og dels måske i det forhold, at folk i større udstrækning end tidligere forebygger manglen ved at give borax til roerne.

Virus-gulsot (*Beta virus 4*). De stærke angreb, der var lagt op til i sidste måned, synes ikke at have bredt sig synderligt i august. I adskillige beretninger udtrykkes forbavelse herover, idet der var ventet omfattende angreb som følge af sommerens stærke luseangreb. Angrebsstyrken varierer en del fra egn til egn, men helhedsindtrykket, man får ved at gennemgå de mange indberetninger, er dog, at sygdommen er ret godartet i år, ja flere bemærker endog, at den ikke er så slem „som sædvanligt“. Endnu ved månedens slutning kunne man se skarpt afgrænsede gule pletter af relativt ringe størrelse i roemarkerne.

De stærkeste angreb synes navnlig at være fundet i følgende egne: Brønderslevegnen (H. Olesen og Sv. Svendsen), Videbækegnen (L. Hangaard Nielsen), Odderegnet (Arne Hansen), sydlige Sønderjylland (Hardy Knudsen, E. Knudsen, N. A. Drewsen), Vestfyn (B. Kjærbøll), Nordøstfyn (H. Rasmussen), Skælskøregnen (V. Sørensen) og Stevns (Aage Madsen).

Det fremhæves i et par beretninger, at en vel gennemført lusebekæmpelse har sat sine spor: „Det er synligt, at de, der sprøjtede mod lus rettidigt og rigtigt, i dag har de sundeste og kønneste roer“ (J. Lindegaard, Faaborg-egnen); „i de få marker, der virkelig var effektivt sprøjtet mod bedelus, er toppen gennemgående også sundere i dag“ (P. Hartvig Larsen, Nordsjælland).

Betydningen af en nærliggende frømark for spredningen af gulsoten belyses i følgende beretning fra Bjerringbro: „Der findes kun een bederoe-frømark på egnen, denne støder med det ene hjørne op imod en eet-års bederoemark, og man ser her tydeligt en karakteristisk vifteformet fordeling af gule pletter i markerne ud fra markhjørnet (en af de værst angrebne marker). Men ca. 100 m nede på marken er angrebene ikke stærkere end i andre marker på egnen.“ (B. R. Bentholt); „meget almindelig, men de angrebne pletter er kun små, og de synes ikke at brede sig i nævneværdig grad“ (R. Sørensen, Han Herrederne); „det er flere år siden, der har været så få gule blade i bederoemarkerne på denne årstid som i år. Virus-gulsot er næsten uden betydning“ (O. Th. Nielsen, Viborgeggen); kun iagttaget i mindre pletter med få meter i diameter“ (P. Trosborg, Brandegegnen); „få marker er helt fri, i de øvrige er angrebene endnu svage, dog med nogle stærkere medtagne“ (N. M. Nielsen, Kalundborgegnen); „angrebet, som begyndte i bladluse-sæsonen, synes ikke at have bredt sig så meget i august, som man frygtede. Der er virus-gulsot i alle bederoemark, men angrebsgraden er dog i de fleste tilfælde ret moderat, selv om nogle marker er meget medtagne“ (P. Grøntved, Sydsjælland); „begyndte først på måneden med små pletter, særlig på Falster og Østlolland; angrebene breder sig ikke så stærkt som før set. Vestlolland er mindst angrebet“ (Sv. E. Sørensen, Lolland-Falster); „virus-gulsot findes nu spredt i alle marker. Angrebet er dog ikke så stærkt som sædvanligt på denne årstid, trods de stærke luseangreb i år. Planterne er vel forsynet med vand, og de marker, der er gødet kraftigt, er ikke så stærkt angrebet. Der er sikkert en sammenhæng mellem planternes ernæring og angrebets styrke“ (Svend Åge Pedersen, Møn).

Af andre årsager eller årsagskomplekser til gule blade end virus-gulsot fremhæves først og fremmest mangelfuld dræning. Den rigelige nedbør med udvaskning af kvælstof til følge nævnes ligeledes som medvirkende årsag, og enkelte fremhæver mangan-, fosforsyre- og magnesiummangel.

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

På lave arealer har store regnmængder flere steder forårsaget stor skade såvel på roemarkerne som på andre afgrøder (P. Pedersen, Hadsund; C. M. Kjellerup, Statens Marskforsøg, Ribe; V. Johnsen, Skærbæk).

Kålroe-mosaiksyge (*Brassica virus I*). Kun fra Sjælland omtales stærke angreb, eet i Vestsjælland (N. M. Nielsen) og eet på Roskildeegnen (M. Greve), og fra Karise skrives, at sygdommen „synes at få stor betydning i visse områder, hvor samtlige marker og meget store dele af disse er angrebet“ (Ernst R. Nielsen).

Bakteriose er forekommet i ret stor udstrækning på Holbækegnen (Chr. Christensen) og på Bornholm (A. Juul-Nielsen); sidstnævnte sted som følge af krusesygegalmyggens angreb.

Kartofler.

Saltskade. Fra Odsherred skrives: „På Ringholm, Nykøbing S., visnede kartoflerne på et tidligt tidspunkt. Angreb i længdestriber på marken. Saltskade fremkaldt ved for dyb pløjning må formodes at være årsag“ (H. Jensen).

Kartoffelbrok (*Synchytrium endobioticum*) er fundet i en have på Lemvigegnen (S. Andreassen).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) bredte sig til de sildige sorter i månedens første halvdel, og ved månedens udgang karakteriseres angrebene de fleste steder som stærke. Af i alt 70 beretninger omtaler kun 2 sjældne (1 svagt, 1 stærkt) og 66 almindelige (13 svage, 53 stærke) angreb. Dianella og Alpha nævnes især hyppigt som stærkt angrebne. I to beretninger omtales sorten Rød Ankergaard som skimmelfri eller så godt som skimmelfri (R. Sørensen, Han Herrederne, og H. E. Jensen, Hillerød). Der er divergerende meninger om bekæmpelsens virkninger; der nævnes eksempler på, at selv 4 sprøjtninger ikke har kunnet holde skimmelen nede: „Stærke angreb overalt, ingen væsentlig forskel synlig på almindelige sorter som Dianella, Deodara, Alpha m. v.“ (H. Baltzer Nielsen, Hjørringegnen); „kun de marker, som er omhyggeligt sprøjtede, er endnu helt grønne, alle øvrige marker med sildige sorter er snart færdige“ (Poul Olsen, Hobroegnen); „alle sildige sorter er nu stærkt angrebet af skimmel, de sprøjtede marker holder dog tydeligt bedst, navnlig de marker der blev sprøjtet rettidigt, og flere gange!“ (S. Andreassen, Lemvigegnen); „stærke angreb almindelige. Der er tilsyneladende et sjældent stort udslag for sprøjtning“ (Niels Jørgen Nielsen, Herningegnen); „trods 3—4 sprøjtninger er det ikke lykkedes at holde skimmelen nede i parceller med Dianella“ (Kr. G. Jensen, Statens forsøgsstation, Ødum); „sprøjtning har hjulpet en del, men har ikke kunnet holde skimmelen helt væk“ (P. Mumm, Røndeegnen); „skimmelen satte voldsomt ind omkring midten af august, hvor alle tidlige og middeltidlige sorter (Bintje) gik ned af skimmel. Angrebene begyndte ret voldsomt i de sildige sorter som Alpha, Dianella og Robusta, men førtes ikke igennem, således at de sildige sorter i dag står så friske, at planterne arbejder meget stærkt“ (J. J. Jakobsen, Grindstedegnen); „de sildige sorter er angrebet, men udviklingen har ikke det eksplosionsagtige forløb som på tidlige og middeltidlige sorter. Det mere kølige vejr har sikkert sin store andel heri“ (C. Poulsen, Aabenraa Amt); „trods 4 sprøjtninger kunne toppen ikke holde. I de mest våde arealer er knoldene smittet“ (H. Jensen, Odsherred); „trods gentagen sprøjtning har skimmelen bredt sig stærkt i denne måned“ (S. P. Lyngby, Virumgaard); „skimmelen har været ondartet i år, og end ikke megen sprøjtning kan sikre kartoflerne. Jeg har sprøjtet mine egne kartofler 3 gange — 2 gange med OB 21 og 1 gang med Dithane (extra stærk = dobbelt dosis), og kartoflerne fik da udsættelse på ca. 8 dage, før de visnede helt ned“ (Ernst R. Nielsen, Karise); „3 gange sprøjtning i juli kunne ikke klare skim-

melen" (Ejner Christensen, Sorø Amt); „de sildige sorter holdt sig, på trods af det fugtige vejr, forbavsende længe fri for skimmel af betydning, men nu er de ret kraftigt angrebet (A. Juel-Nielsen, Bornholm).

Knoldsmitten viste sig mange steder, og ofte er angrebene allerede nu stærke. Fra Viborg skrives, at i flere tilfælde er indtil 25 % af knoldene angrebet (O. Th. Nielsen).

Ole Wagn.

Sygdomme på havebrugsplanter.

Frugtræer og frugtbuske.

Æbleskurv (*Fusicladium dendriticum*) er blevet holdt nogenlunde i ave i sommer (bl. a. fordi vejret slet ikke har været så gunstigt for svampen, som man en overgang frygtede); indberetningerne giver således udtryk for, at æbleskurv i august måned kun i få tilfælde var alvorlig. Noget andet er, at sprøjtearbejdet mange steder er standset, hvorfor der kan være risiko for, at senskurv skal begynde at vise sig.

Vi citerer følgende: „I den sydlige del af landet kun lidt, mere i den nordlige del af Jylland. Mest på de yngste blade" (Arne Sørensen, Jylland); „trods begyndende angreb i juli forbavsende langsom og ringe udvikling af æbleskurven — dog er Boiken, Graasten og Venus ikke fri for „skønhedspletter" (Eli Fog-Petersen, Viborg Amt); „skurven har ikke været vanskelig at holde nede, men trods alt breder den sig en del i de mest modtagelige sorter nu efter den lange, fugtige periode" (Hans M. Jepsen, Statens forsøgsstation Blangstedgaard); „i den sidste tid er der set en del senskurv både i haver og i plantager. I de plantager, der ikke er sprøjtet den sidste måned, og hvor der findes smitte på grene eller skudspidser, er der skurv også på frugterne" (Chr. Greve, Sydfyn); „hvor der ikke i den kritiske periode blev sat tilstrækkeligt effektivt ind med sprøjtninger, er der sket en opformering af smitstof, som i de lange regnvejrperioder har givet voldsomme angreb på frugterne. Hvor der blev sprøjtet rigtigt i infektionsperioderne, er der ingen skurvproblemer" (Chr. O. Tofterup, Sjælland); „senskurven kom mange steder i denne måned" (Henrik Nielsen, Holbæk Amt).

Fra Uggeløse skrives: „Hvis Ægypten havde været æbledyrkende, havde de haft 8 plager i stedet for 7 — i hvert fald, hvis vejret havde været som i sommer. Med det forholdsvis lune vejr, vi har haft i den sidste tid, og hvor regnen ikke har vasket træerne, er skurven kommet godt frem. Man må se at finde frem til en jordbehandlingsmetode, som gør det muligt at

køre mellem træerne selv efter en formelig oversvømmelse som i år. Men gennemgående er frugten nu ikke så ringe endda" (W. Norrie).

P æ r e s k u r v (*Fusicladium pirinum*) betegnes atter som værende mindre udbredt end æbleskurv — når lige undtages Esbjerg—Vardeegnen, hvorfra det hedder: „Er forholdsvis værre her end æbleskurven" (M. Sørensen).

Øvrige bemærkninger går i samme retning som følgende fra Hjørring Amt: „Bonne Louise har fået en del skurvpletter. Spredte, ret svage angreb på andre sorter" (Frode Olesen) og fra Statens forsøgsstation Blangstedgaard: „Kun lidt på de mest modtagelige sorter" (Hans M. Jepsen).

Gul monilia (*Monilia fructigena*) på såvel æble, pære, blomme som kirsebær har hovedsagelig vist sig som spredte, svage angreb. Svampens indfaldsporte har i år næppe i særlig udstrækning været viklerlarvernes gnav, men snarere haglskadesår og andre hudbeskadigelser.

Fra Skælskøregnen skrives: „Skælskøregnen har været hjemsogt af haglbygger flere gange, og i flere plantager og i mange privathaver er frugterne (æble, pære og blomme) ødelagt — revner og sår — og der ses en del gul monilia" (Ejner Christensen).

Flere iagttagelser går ud på, at gul monilia for blommernes vedkommende særlig ses i sorterne d'Oullins Reine Claude og Emma Leppermann.

Fra en plantage på Lolland nævnes det, at gul monilia næsten ikke forekommer — dog lige undtaget eet blommetræ, der ved en fejltagelse ikke var blevet tyndet, og her var angrebet voldsomt (A. Diemer).

Hindbær-stængelsyge (*Didymella applanata*) angives at forekomme i middelstærke angreb, og bl. a. fra Vestjylland bemærkes det, at trods tidlig nedskæring af de afbårne skud, kan der findes kraftige nyinfektioner (H. Dixen).

Solbærfiltrust (*Cronartium ribicola*) har kun vist sig som ganske svage angreb.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) har kun ringe udbredelse på ribsbuske, men synes i visse tilfælde at have været noget hårdere ved stikkelsbær- og solbærbuske. Vi citerer følgende udtalelser vedrørende angrebene på stikkelsbær: „Nu er det lige før bladene smides. Angrebene lurer i næsten alle buske" (Wisti Raae, Sønderjylland); „satte ikke så pludseligt ind, som hos solbær, men har dog bredt sig stærkt i løbet af august" (M. Sørensen, Esbjerg—Vardeegnen); „findes i næsten alle haver" (H. Dixen, Vestjylland); „mange steder værre end stikkelsbærdræber" (Henrik Nielsen, Holbæk Amt).

Og for solbærbuskenes vedkommende anføres disse eksempler: „Svagere angreb i år" (Arne Sørensen, Jylland); „angrebet er stærkere end sædvanligt. Mange buske har kun en sparsom top af grønne blade i grenspidserne" (Frode Olesen, Hjørring Amt); „i forhold til samme tid i andre år er det usædvanlig billigt sluppet" (Wisti Raae, Sønderjylland).

Køkkenurter.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) i tomatfrugter har været en meget væsentlig årsag til det dårlige høstudbytte af frilandstomater; vel har planterne i det hele taget ikke haft nogen god vækst i denne sæson, men frugterne kunne dog være blevet „hæderlige“ — hvis ikke skimmelen var kommet. Langt over hovedparten af indberetterne bedømmer sygdommen til at være almindeligt forekommende og med middelstærke til stærke angreb. Der skrives fra Københavns Amt: „Især slem i småhaver; i et gartneri har jeg set et ret stærkt angreb i hus, værst var det naturligvis i et hus, der lå ret tæt ved skellet til naboejendommen, der havde kartoffelmarker i nærheden“ (Egon Hansen) og fra Holbæk Amt: „Endnu ikke set een rød frilandstomat i år — alle ødelagte af skimmel, kulde og væde“ (Henrik Nielsen).

Selleri-bladpletsyge (*Septoria apii*) konstateres kun på enkelte lokaliteter, og mange siger det samme, som udtrykkes i følgende fra Aalborg Amt: „Forbavsende få angreb er iagttaget, og disse angreb meget svage“ (Jørgen Jørgensen).

Mogens H. Dahl.

Skadedyr på landbrugsplanter.

Bælplanter.

Stængelål (*Ditylenchus dipsaci*). I 7 af de modtagne beretninger skrives om betydningsløse angreb, i 11 berettes om angreb af forskellig styrke på såvel rød- og hvidkløver som lucerne. Af beretningerne citeres følgende: Han Herrederne: „Jeg har ikke set angreb i lucerne; men i rød- og hvidkløver ser man det ofte. Sjældent i så stærk grad, at det ligefrem falder i øjnene, og jeg tror ikke, at udbyttet går væsentligt ned p. g. a. angrebene“ (R. Sørensen). Aalborg: „Ja, i lucerne. Pletter i en 3-årig mark, og i en anden mark er den ene halvdel ødelagt“ (J. Chr. Andersen-Lyngvad). Morsø: „Angrebene er tilsyneladende af mindre omfang end tidligere. De gunstige vækstbetingelser i kløvergræsmarkerne tilslører angrebene“ (Engelhart Jensen). Holstebro: „På ejendomme med uheldigt sædskifte (3—4 kløverfrie år) findes ofte ret ondartede angreb“ (A. Toft Andersen). Hads Herred: „Angreb ret almindelige i såvel rødkløver- som hvidkløvermarker, men de gode vækstbetingelser dækker i nogen grad over angrebet“ (Arne Hansen). Statens forsøgsstation, Askov: „Stærke angreb i hvidkløverstammerforsøg, enkelte stammer skades tilsyneladende ikke, medens andre stammer næsten er ødelagt totalt. Udlagt 1950“ (H. Agergaard). Ribe og Omegn: „Enkelte rødkløvermarker angrebet af kløverål, og hver gang når der sås rødkløverfrø i 2 udlægsmarker pr. omdrift (å 7—8 år)“ (Aage Buchreitz). St. Heddinge: „Enkelte marker er angrebet af stængelål. Det gælder især rødkløver og lucerne“ (Aage Madsen). Sydsjælland: „Som sædvanlig er der angreb i mange marker, især i rødkløver og navnlig i frøavlslændbrug“ (P. Grøntved). Bornholm: „I det fugtige vejr er angrebsstyrken blevet udvisket noget“ (A. Juel-Nielsen).

Bederoer.

Bedelus (Aphis fabae). I enkelte indberetninger tales om angreb endnu i begyndelsen af august, men i langt de fleste skrives, at angrebet var hørt op før månedens begyndelse. Følgerne af angrebet ses endnu mange steder, men adskillige indberettere fremhæver, at den rigelige nedbør har rettet betydeligt på skaderne.

Smældere (*Agriotes spp.*). Se diverse skadedyr.

Bedefluen (Pegomya hyoscyami). Angreb af 2. generation er konstateret mange steder, men kun i få tilfælde er der anrettet nævneværdig skade. Der skrives om angreb fra følgende egne: Sindal (Martin Christensen), enkelte angreb. Morsø (Engelhart Jensen), enkelte ondartede angreb. Mariager (Chr. E. Lauridsen), mange stærke angreb. Ulstrup (H. P. Nielsen), enkelte alvorlige angreb. Viborg (O. Th. Nielsen), mange svage og enkelte meget stærke angreb. Holstebro (A. Toft Andersen), enkelte angreb. Ulfborg-egnen (N. Stigsen), angreb almindelige, men svage. Brande (P. Trosborg), enkelte ret stærke angreb. Skærbæk og Omegn (Vald. Johnsen), stadig angreb, men skadevirkningen minimal. Odsherred (H. Jensen), enkelte meget ondartede angreb.

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

Kållus (Brevicoryne brassicae). Dette skadedyr har ikke gjort sig særlig bemærket i august. 27 indberettere meddeler, at angreb ikke er set, eller at forekomsten er betydningsløs. Enkelte skriver om angreb, dog oftest af moderat karakter. Om angreb på kålroer hedder det fra Hjørring: „Der findes mange angreb, men de synes ikke at få betydning for udbyttet“ (H. Baltzer Nielsen), fra Sulsted—Ajstrup: „Pletvis stærke angreb af kållus“ (Sv. Svendsen), fra Lemvigegnen: „Lettere angreb træffes mange steder, stærke angreb sjældne“ (S. Andreassen) og fra Sydsjælland: „Enkelte tilfælde er iagttaget, men de har ikke været så ondartede, at sprøjtning eller pudring har været påkrævet“ (P. Grøntved). Også i kål synes angrebene at være ret godartede. Herom skrives fra Viborg Amt: „Set hist og her — ikke slemt i år“ (Eli Fog-Petersen), fra Sydfyn: „Ikke særlig ondartede, det er vist for fugtigt for lusene“ (Chr. Greve). Desuden meldes om middelstærke angreb fra Holbæk Amt (Henrik Nielsen), Nordsjælland (W. Norrie) og Københavns Omegn (Alfred Rasmussen).

Bladribbe-snudebilen (Ceutorrhynchus quadridens). Fra Viborg skrives: „I mange kålroemarker står planterne med rødviolette og gule blade. Ved eftersyn har det vist sig, at de fleste bladstilke er mineret af larver af bladribbe-snudebilen“ (O. Th. Nielsen).

Kålbladhveps (Athalia spinarum). Der er modtaget 15 indberetninger om dette insekt, og heri omtales kun angreb i følgende 4: Sindal:

„Først på måneden havde vi enkelte meget ondartede angreb i turnips sået efter rug høstet til grøntfoder“ (Martin Christensen); Videbæk: „Ret almindelig i kålroemarkerne, men ingen steder alvorlige angreb“ (L. Hangaard Nielsen); Ribe og Omegn: „Kun meget svagt og sjældent. Kålroerne står formidabelt godt“ (Aage Buchreitz); Rønne: „Sprede svage angreb“ (A. Juel-Nielsen).

Kålmøl (*Plutella maculipennis*). Der foreligger kun 2 indberetninger om kålmøllens larver. Disse stammer fra Lemvigegnen (S. Andreassen), hvorfra der skrives om stærke angreb mange steder, og fra Nordfyn (Helge Rasmussen), hvor larverne sidst på måneden er set i enkelte kålroemark. Fra Statens plantepatologiske Forsøg har der været lejlighed til at iagttage forekomsten af disse larver i et stort antal kålroemark i Vest-, Midt- og Nordjylland, hvor de fandtes næsten overalt, uden dog at have forårsaget større skade. I enkelte peberrodsmarker var bladene stærkt gnavede af kålmøllarver.

Kålorme (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). I kålroer er kålsommerfuglens larver kun observeret ganske få steder. Fra Brønderslev skrives: „Meget stor sværming på enkelte dage, men angreb uden betydning“ (Harald Olesen); fra Skærbæk og Omegn: „Pletvis i enkelte marker kan man se roerne afribbet, men det er ikke ondartet, hvilket muligvis skyldes den megen væde“ (Vald. Johnsen); fra Aabenraa Amt: „Angreb observeret, men ikke særlig udbredt“ (C. Poulsen), og fra Bornholm: „Der er optakt til stærke angreb, men det fugtige vejr har sikkert modvirket angrebene“ (A. Juel-Nielsen). På kål er konstateret svage til middelstærke angreb såvel i småhaver som erhvervsmæssige arealer i Aalborg Amt (Jørgen Jørgensen), Sydfyn (Chr. Greve), Nordsjælland (W. Norrie) og Københavns Amt (Egon Hansen). Fra Jelling (K. M. Hove) skrives om forekomst af æghobe og begyndende larvegnav.

Krusesygegalmyg (*Contarinia nasturtii*). Om dette skadedyrs optræden på kålroer er modtaget 34 beretninger. I mere end halvdelen betegnes angrebene som betydningsløse, og i mange tilfælde bemærkes, at skaderne langt fra har fået det omfang, man frygtede tidligere på sommeren. En del steder er der opstået halsforrådnelse i roerne som følge af angrebet. Af beretningerne citeres følgende: Hjørring: „Angrebene tegnede i forsommeren til at ville blive meget omfattende og alvorlige, men det synes heldigvis at gå anderledes“ (H. Baltzer Nielsen). Han Herrederne: „Meget tidlige og stærke angreb, som en overgang så meget faretruende ud. Men roerne er vokset fra angrebet uden efterveer, og man ser ikke mange roer med halsråd“ (R. Sørensen). Hasseris: „Mange angreb og flere ret stærke i særdeleshed langs med kornmarker, læbælter og lavninger i markerne. Bakteriosen i roehalsen er godt i gang“ (J. Chr. Andersen-Lyngvad). Vesthimmerland: „Angreb af krusesyge er almindelig; i adskillige marker optræder det påfølgende halsråd så ondartet, at kålroerne fuldstændig har tabt bladene i store

pletter i marken. Skaden er betydelig i mange marker" (S. A. Ladefoged). Lemvigegnen: „Meget stærke angreb fra begyndelsen af august. Angrebene efterfølges i det fugtige vejr af ondartede bakterioser og halsforrådselser og er tydelig værst, hvor kålroemarkerne ligger lige op til, hvor der var kålroer i fjor" (S. Andreassen). Hobro: „Angreb af krusesygegalmyg har trods den store nedbør ikke fået nogen betydning, og slet ikke i forhold til eller i sammenligning med sidste års ødelæggende angreb" (Poul Olsen). Viborg: „Angreb af krusesyge er udbredte og i nogle tilfælde endog ret ondartede. På bormanglende arealer kan en påfølgende bakteriose ofte virke helt ødelæggende" (O. Th. Nielsen). Gram: „Angreb begyndte tilsyneladende sent, dog er der enkelte marker, der begynder at rådne i toppen" (A. Mortensen). Sønderborg Amt: „Krusesygegalmyggens angreb synes i år at være mindre end sædvanligt, muligvis på grund af vejrforholdene" (Erik Knudsen). Statens forsøgsstation Virungaard: „Angreb af krusesygegalmyggen i kålroerne er ikke blevet meget talrigere i denne måned, men de bestående angreb har udviklet sig videre, så der efterhånden findes en del flertoppede roer og en del med halsråd" (S. P. Lyngby). Karise: „Er ret almindelig, og der findes også en del roer med bakteriose" (Ernst R. Nielsen). Sydsjælland: „Almindelig, men absolut ikke ondartet i år" (P. Grøntved). Bornholm: „Krusesygen har været ret almindelig udbredt. Bakteriose følger efter nu" (A. Juel-Nielsen).

Svage til middelstærke angreb på kål rapporteres fra Aalborg Amt (Jørgen Jørgensen), Jylland (Niels Gram), Esbjerg—Varde (Martin Sørensen), Jelling (K. M. Hove), Sydfyn (Chr. Greve), Københavns Amt (Egon Hansen) og Holbæk Amt (Henrik Nielsen); sidstnævnte bemærker, at det især er på blomkål, at angreb forekommer.

Kålfluer (*Chorthophila brassicae* og *Ch. floralis*). Angreb af den lille kålflue findes stadig spredt i markerne på mange egne; det er dog sjældent, at kålroerne skades alvorligt på et så fremskredent tidspunkt af vækstsæsonen.

Fra Statens plantepatologiske Forsøg er der i tiden 17.—24. august foretaget undersøgelser af den store kålflues tilstedeværelse og udvikling i et større antal kålroemarkere i Vest-, Midt- og Nordjylland. På næsten alle de undersøgte lokaliteter, fortrinsvis på let sandjord og sandmuld, fandtes kålfluer i større eller mindre omfang i og omkring kålroemarkerne, og der var i stor udstrækning lagt æg ved kålroer, turnips, kål og i et enkelt tilfælde også ved peberrod. Flere steder drejede det sig om ganske betydelige mængder. Larver af den store kålflue blev kun fundet nord for Limfjorden, hvor angrebene på visse lokaliteter var langt fremskredne.

Iøvrigt citeres følgende meddelelser om forekomsten af kålfluer på kålroer: Brønderslev: „I alle de undersøgte marker er der fundet angreb, men fugtighedsforholdene er så gode, at angrebene ikke er lette at se" (Harald Olesen). Statens forsøgsstation, Tylstrup: „Der har været mange æg ved roerne, og der er larver af den store kålflue, men der er langt mellem planter, der er så stærkt angrebne, at man kan se det på toppen" (Aage Bach).

Han Herrederne: „Man kan finde larver i de fleste kålroemarker, men angrebet er næsten alle steder så svagt, at det næsten er uden betydning for udbyttet. Enkelte strøg er dog mere angrebne, men i forhold til tidligere år må angrebene betegnes som svage“ (R. Sørensen). Aalborg: „Enkelte svage angreb på de løse sandjorder, men har ofte været meget værre“ (J. Chr. Andersen-Lyngvad). Mariager: „Vi har haft angreb af den lille kålflue, men den store har jeg ikke set noget til endnu“ (Chr. E. Lauridsen). Bjerringbro: „Det er almindeligt, at roerne er begravede af kålfluelarver, og der findes for tiden såvel larver som pupper. Det ser ud til, at det kun drejer sig om den lille kålflues larve“ (B. R. Bentholt). Viborg: „Der er i hele august måned iagttaget et stort antal fluer i kålroemarkerne, ligesom der er lagt umådelig mange æg. Pudring med DDT ca. 6. aug. synes ikke at have haft indflydelse på æglægningen“ (O. Th. Nielsen). Holstebro: „Larven af den lille kålflue har været at finde i alle kålroemarker hele sommeren, men dette har ikke haft nogen ødelæggende karakter i forhold til det, der nu er optræk til af den store kålflue, som i år er kommet frem efter den 20. juli (klækningsforsøg). I alle kålroemarker på lette, løse sandjorder kan der iagttages en meget omfattende æglægning. Den fugtige jord som følge af vedvarende regn i den sidste tid er sikkert medvirkende til, at mange larver får en god start og kan iværksætte omfattende ødelæggelser“ (A. Toft Andersen). Ulfborg-egnen: „Har i år ikke den udbredelse som i tidligere år, men jeg har set to ret stærke angreb i kålroemarker, dog således at angrebet havde udviklet sig på afgrænsede pletter“ (N. Stigsen). Herningegnen: „Endnu er der ikke set angreb af den store kålflues larve, men der var overordentlig mange fluer til stede i kålroemarkerne for 3—4 uger siden, og der fandt en meget omfattende æglægning sted“ (N. J. Nielsen). Videbæk: „Ja, ødelæggelserne er ikke begyndt endnu, men jeg frygter ret alvorlige angreb sine steder, idet det ser ud, som om der har fundet en livlig æglægning sted“ (L. Hangaard Nielsen). Borris: „Endnu ikke tydelige angreb, men æggene er lagt, så der kommer sikkert lige så stærke angreb som sidste år“ (A. Madsen). Kibæk: „Der har sidst på måneden været en livlig æglægning, omkring de enkelte roer er der godt belagt med æg“ (H. Quistgaard Mortensen). Brande: „Angrebet af den store kålflues larver kan endnu ikke bedømmes. Udbredt æglægning ved roerne er konstateret. Spredte angreb af kålfluelarver først i august må sikkert påregnes at være den lille kålflue“ (P. Trosborg). Grindsted: „Den lille kålflue har foretaget enkelte angreb spredt over området. Angrebet er ikke ud over, hvad man til enhver tid kan finde. Den store kålflue har sværmet i meget stort tal især i den sidste trediedel af august. Tilsyneladende er antallet af fluer aftaget i de sidste dage. Der er lagt en mængde æg ved kålroerne, således at der er lagt op til angreb af samme størrelse som i 1953. I forsøg med DDT har det ikke kunnet konstateres, at der var færre æg ved behandlet end ubehandlet, men det er selvfølgelig for tidligt herudfra at bedømme behandlingen med DDT som uvirksom“ (J. J. Jakobsen). Vejen—Brørup: „En del kålroemarker er stærkt inficeret med kålfluens larver, men det synes fortrinsvis at være larver af den lille kålflue“

(Kr. Nielsen). Ribe og Omegn: „Som vanligt er der en del kålfluelarver, — men kålroerne står så godt og har hele sommeren groet så stærkt, at de groede fra angrebet“ (Aage Buchreitz).

I kål forekom ligeledes i august angreb af den lille kålflue, og der er som nævnt konstateret stærk æglægning af den store ved alle former af kål i de egne, hvor denne flue forekommer i større tal.

Om angreb, der sandsynligvis overvejende må tilskrives den lille kålflue, skrives: Aalborg Amt: „Enkelte stærke angreb er iagttaget, særlig i blomkål, men dog også lidt i andre kålarter“ (Jørgen Jørgensen). Statens forsøgsstation, Hornum: „Kraftig æglægning ved alle kålarter, sandsynligvis overvejende den store kålflue, hvis klækning kulminerede d. 10.—20. aug.“ (F. Knoblauch). Viborg Amt: „Mange kål i privathaverne blev ødelagt af kålfluens larver“ (Eli Fog-Petersen). Vestjylland: „En del angreb i månedens første del, men planterne synes at være vokset fra angrebet“ (H. Dixen). Gram: „Især i de mange brokramte“ (Wisti Raae).

Kartofler.

Kartoffelål (*Heterodera rostochiensis*). Det er som sædvanlig sjældent, at der konstateres angreb, hvor kartofler dyrkes i marksædskiftet, men i småhaver forekommer de ret ofte. Herom skriver R. Sørensen, Fjerritslev; Harald Olesen, Brønderslev; P. Pedersen, Hadsund, og H. Jensen, Asnæs. Aage Buchreitz, Ribe, nævner i denne forbindelse faren for smitte fra haverne til markerne.

Om angrebenes udbredelse og deres alvorlige karakter får man et indtryk ved at læse indberetningerne fra nogle havebrugskonsulenter. Vi citerer: Hjørring Amt: „I visse kvarterer i Hjørring kan man gå fra have til have og næsten med 100 % sikkerhed konstatere angreb i alle haver, — også i stationsbyerne er det slemt. Tidlige kartofler anses for småhavernes vigtigste afgrøder, og mange vil hellere nøjes med en dårlig høst end opgive dyrkningen. Spredningen vil derfor sikkert fortsætte“ (Frøde Olesen). Salling—Fjends: „Kartoffelålen er på disse kanter meget mere almindelig, end de fleste tror, og nu da den er kommet rigtig på tale her på egnen, ser man ål alle vegne, og det er ikke et synsbedrag“ (A. Herborg Nielsen). Gram: „Her kunne det heller ikke falde en havejer ind at skaffe særlig sundt læggemateriale til de 5—10 rækker tidlige kartofler, han bruger“ (Wisti Raae). Københavns Amt: „I sommerens løb set en del angreb i kolonihaver på Amager samt i haveforeninger i Københavns Omegn“ (Egon Hansen).

Smældere (*Agriotes* spp.). Se diverse skadedyr.

Snegle (*Gastropoda*). Fra Sønderjylland (Wisti Raae, Gram) skrives, at snegle i år virkelig har været generende i kartofler.

Skadedyr på havebrugsplanter.

Frugttræer og frugtbuske.

Bladlus (*Aphididae*) på frugttræer. I de fleste indberetninger tales om overståede angreb, hvoraf sporene endnu ses i form af branddug, som delvis dækker frugterne og bladene. Det er væsentligst på blomme, man ser disse eftervirkninger. Om angrebene og deres følger skrives fra Statens forsøgsstation, Hornum: „Det har været en ualmindelig slem lusesommer. Snyltesvampe har i den senere tid gjort et godt indhug i bestanden“ (I. Groven). Salling—Fjends: „Der er sket en mindre opblussen af lusebestanden“ (A. Herborg Nielsen). Viborg Amt: „Har næsten ingen bladlus set nu. Dog hist og her lidt endnu på blommer“ (Eli Fog-Petersen). Jelling: „Blommetræer har været meget stærkt angrebne, angreb på æble almindelige, men ikke så voldsomme; på pære spredte og svage“ (K. M. Hove). Blangstedgaard: „En del ret stærke bladlusangreb“ (Hans M. Jepsen). Fyn: „Særlig i blommer, umuligt at komme til livs med parathion — og for koldt at bruge nikotin“ (Sigurd Thorup).

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*). I 10 af 15 beretninger meddeles, at angreb ikke er observeret, medens der i 3 tales om almindelige, men svage angreb. Kun i 2 tilfælde omtales stærkere angreb, således skriver Niels Gram: „Kun set i Aabyhøj, hvor de er almindelig udbredte“, og fra Frejlev skrives: „De breder sig jævnt godt nu“ (A. Diemer).

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*). Angreb er ret almindelige, men de betegnes i de fleste beretninger som svage. Fra Gram (Wisti Raae), Viborg Amt (Eli Fog-Petersen) og Københavns Omegn (Alfred Rasmussen) skrives dog om middelstærke angreb. I 2 rapporter, hvor angrebene angives at være stærke, tilføjes følgende kommentarer: Jylland: „Gul monilia fortsætter ødelæggelsen, — ind igennem „ormegangen““ (Niels Gram). Sydbyn: „Det er faktisk kun i uplejede træer, man finder æblevikleren, og der kan være stærke angreb“ (Chr. Greve). Fra Sorø Amt, hvor angrebene betegnes som sjældne og svage, skrives: „Angreb ret almindelige, men da der er meget frugt på træerne, ses det nok ikke så meget, som det i virkeligheden er“ (Ejner Christensen).

Blommevikleren (*Laspeyresia funebrana*). Dette skadedyr synes i år at have optrådt meget moderat, næsten alle indberetningerne karakteriserer angrebene som svage. Fra Vestjylland skrives således: „Angrebene meget mildere end i fjor“ (H. Dixen), og fra Nordsjælland: „Vi har fået forbausende få blommer ødelagt af vikleren i år. Den har ikke kunnet lide regnen“ (W. Norrie). Middelstærke angreb rapporteres fra Aalborg Amt (Jørgen Jørgensen), fra Jelling (K. M. Hove), fra Præstøegnen (A. Andersen) og fra Gram (Wisti Raae). Sidstnævnte tilføjer: „De fleste af de angrebne frugter synes at være faldet af, så angrebet kun har virket udyndende“.

Frugttræspindemiden (*Paratetranychus pilosus*). Til trods for det regnfulde, kølige vejr i august er spindemiderne set i ret stort tal, og der skrives i en hel del beretninger om middelstærke til stærke angreb. I et par

tilfælde skrives om påfaldende svage angreb. Jylland: „Kun svage tillob. I år god virkning af de forskellige gifte. Men miderne kunne heller ikke lide vejret“ (Arne Sørensen), og Nordsjælland: „Trods ihærdige anstrengelser har jeg ikke fundet rester af rødt spind. At de er der, tror jeg gerne, men sprøjtning med PCPCBS og lige derefter regn og kulde har trængt miderne tilbage“ (W. Norrie), medens der i følgende udtalelser gives udtryk for alvorligere angreb: Hjørring Amt: „Et enkelt meget voldsomt angreb i en tæt beplantet frugthave — ellers kun få mider“ (Frode Olesen). Viborg Amt: „Hist og her alvorlige angreb — mest på Rød Ananas og ferskentræer“ (Eli Fog-Petersen). Esbjerg: „Mærkeligt nok er der flere angreb af rødt spind end i de nærmest foregående år, hvilket formentlig skyldes samme årsager som angrebene af bladlus. Bramley, Rød Ananas, Filippa og Pederstrup findes f. eks. undertiden stærkt angrebne, således som tilfældet ofte var for en del år siden“ (Martin Sørensen). Blangstedgaard: „Hvor der ikke er brugt gift, er der nu kommet et kraftigt angreb af rødt spind“ (Hans M. Jepsen). Sydfyn: „Uha ja, i de sidste 14 dage er de broncefarvede blade set mange steder. Svage angreb, som længe har luret, er pludselig brudt frem“ (Chr. Greve). Fyn: „Mange plantager helt broncefarvede. Skyldes vel nok tidligere angreb, men trods regn og kulde findes dog stadig mange mider“ (Sigurd Thorup). Holbæk: „Alle grader af angreb kan træffes nu, såvel på blomme som æble o. a.“ (Henrik Nielsen). København og Omegn: „Mange espaliertræer er helt broncefarvede på bladene, også enkelte fritstående træer, kun æbletræer“ (Alfred Rasmussen). Sjælland: „Både æg og mider ses stadig, men kommer der ikke varme, sker der næppe nogen sensommeropformering“ (Chr. O. Tofterup). Sorø Amt: „I mange plantager ses grupper af træer ret stærkt angrebet — også i privathaver. Især sorterne Pederstrup, Filippa og Bodil Neergaard er stærkt angrebet“ (Ejner Christensen).

Køkkenurter.

Gulerodsbladloppen (*Trioza apicalis*). Krusesygen i gulerødderne findes ret udbredt, men angrebene betegnes dog i de fleste beretninger som svage. I en del tilfælde skrives om ret stærke angreb på små arealer, hvor skaderne dog ikke giver anledning til større økonomiske tab. Fra Sultsted—Ajstrup (Sv. Svendsen) skrives om stærke og udbredte angreb, og fra Statens forsøgsstation i Hornum om middelstærke angreb. Iøvrigt citeres nogle beretninger: Lemvigegnen: „Krusesygen i gulerødder er meget almindelig og nedsætter udbyttet stærkt“ (S. Andreassen). Viborg Amt: „Ikke så slemt i år som i fjor“ (Eli Fog-Petersen). Jylland: „Kun iagttaget i een have i Gl. Ry“ (Niels Gram). Borris: „Almindelig, men ikke ødelæggende. Sprøjtning ikke almindelig. Passende afstand fra sidste års mark i reglen tilstrækkelig til at sikre en hæderlig afgrøde“ (A. Madsen). Brande: „Set flere ret stærke angreb — dog ikke almindelige“ (P. Trosborg). Statens forsøgsstation, Askov: „Angreb findes, men har været af mindre betydning“ (H. Agergaard). Asnæs: „Flere angreb end tidligere år. Bekæmpes sammen med fluen“ (H. Jensen).

Smældere (*Agriotes spp.*). Se diverse skadedyr.

Aspargesbillen (*Crioceris asparagi*). Fra Odsherred kommer følgende notits om dette insekt: „Sprøjtet og bekæmpet effektivt med parathion“ (H. Jensen).

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). Der er kun modtaget 2 indberetninger, hvori skade af gulerodsfluen omtales, men forrige måneds indberetninger lader formode, at angrebene er ret udbredte og stedvis alvorlige. Fra gulerodsdistrikterne på Lammefjorden skrives: „Gulerodsfluen har allerede ødelagt en del arealer, navnlig små arealer og udkanten af større. Avlen sikrest i større arealer. De fleste arealer er sprøjtet een gang med lindan og mange gange med parathion“ (H. Jensen).

Diverse skadedyr.

Oldenborrer (*Melolontha melolontha* og *M. hippocastani*). I 18 indberetninger meddeles, at angreb ikke er set. Kun fra Næstved (P. Grøntved) meldes om et enkelt ondartet angreb af 2. års larver.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). I de fleste tilfælde, hvor der er konstateret angreb, er det kartofler, det er gået ud over. Herom skrives fra Han Herrederne: „Også smælderangreb synes i år at være noget svagere end sædvanligt, man finder dog en del smældere i kartofler, men i græs og korn har angrebet været så svagt, at det næsten ikke bemærkes“ (R. Sørensen). Lemvigegnen: „Træffes ofte, navnlig kan der være skadevirkninger i kartoffelmarkerne“ (S. Andreassen). Nibe: „Skade i form af „ormehuller“ i kartofler findes, men omfanget kan først konstateres, når optagningen om 2—3 uger bliver almindelig“ (G. Heltoft). Rødekro: „En kartoffelmark efter grønjord stærkt angrebet“ (C. Poulsen). Rønne: „Kun svage angreb konstateret, særlig i kartofler“ (A. Juel-Nielsen). Fra Hads Herred berettes om angreb på bederoer: „I et enkelt tilfælde har smælderlarver fuldstændig ødelagt et større areal med nyudlæg af bederoefro sået i renbestand omkring 20. juli efter omplojet grønjord“ (Arne Hansen). Desuden skrives om angreb i haver fra Viborg Amt: „Smælderlarverne har, som anført sidste måned, drillet meget i år“ (Eli Fog-Petersen), og fra Århus: „Kun i nogle nye kolonihaver i det nordlige Århus har smædelarverne været slemme, — efter gammel græsmark“ (Niels Gram).

Knoporme (*Agrotis segetum*). Der er modtaget 21 beretninger om dette skadedyr, men ingen af dem indeholder meddelelser om angreb af betydning.

Stankelben (*Tipula paludosa*). Fra Ribe skrives: „Der sværmer en masse stankelben for tiden“ (Aage Buchreitz).

Der er i august modtaget 15 forespørgsler vedrørende fugleskader, vel overvejende forårsaget af spurve (*Passer domesticus*). Både byg og havre er blevet beskadiget.

Jørgen Jørgensen.

